

SZABADSÁG

POLITIKAI NAPILAP.

Előfizetési árak:

Helyben: negyedévre 3 kor. — egész évre 12 kor.
Pldéken: negyedévre 5 kor. — egész évre 20 kor.

Felelős szerkesztő és lapkiadótulajdonos:

LÁSZLÓ JÓZSEF.

Egyesszám ára 4 fillér.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Debrecen, Csapó-utca. — Telefon 276

TOLLHEGYEN.

— október 4.

(Csak tőke kell.) Peer Gynt álmai elevenednek meg. Mert az ember álmodó. Képzetele tele van ábrándokkal. Színes képek alakultak ki a lelkek mélyén. A légi fátyol mögül délibábok vibrálnak ki. Álmodunk, színes, csillogó, káprázatos álmokat. Agyunk nyugalmát a kézzelet korlácsolja föl: sokszor az örületig csapong a fantázia. Álmodozók vagyunk, emberek vagyunk, légvárakban lakunk, ábrándokat hajszolunk. Peer Gynt álmai elevenednek meg. Ki ne ösmerné a sivatagi álmat? Amikor a norvég fiu képzetele benépesíti a Szaharát. Amikor eltűnik mind a ronda pára, a felhőkből eső omlik, város támad városra és enyhe pázsit, lenge pálma vidéke lesz a Szahara. Amikor a képzeletben Timbuktuban gyártuz ég és egész Abesszinián modern vasuti sín húzódik a felső Nilusig. Amikor benépesül a sivar Afrika és a kiélt világ helyett új világ támad. Amikor a képzelet elővarázsol mindent s a valóság mégis előséri az álmat. A képzeletben pálmák nyiladoznak, a valóságban elszárad a kóró is. Peer Gynt álma ez: Ibsen ragyogó álma. — Peer Gynt álma ez — s Peer Gynt álmát álmodjuk egyre mi is. Gazdagságról, vagyontól, fejlődésről, haladásról beszélünk. Ipart, kereskedelmet, fejlődő közgazdasági életet akarunk teremteni. Megakarjuk csinálni a gazdag, az önálló, a független Magyarországot. Álmunkban, ábrándjainkban, képzelő erőnk káprázatos ragyogásában már hatalmasok is vagyunk. A régi, szegény és kizsákmányolt Magyarország kiélt

világa helyett egy új korszak ragyogó nagyságát látjuk. Már füstölnek a gyárkémények, már zakatolnak a gépek, már árukkal tele robognak a vasutak. Az új Magyarország alakul, formálódik a képzeletünkben. Szébb világot, jobb jövődőt álmodunk. Álmodozásunkban halljuk a pénz csörgését, halljuk a gyárak kurtjének bugását s ábrándképeink között ott van a füstölő gyárváros és a délibábnban ragyogó új világ káprázik elénk. Álmunk szépek, hitünk igaz, reménységünk szép: ó, mert álmodni, hinni és reménykedni tudunk, mi nagy álmodók. Peer Gynt álmodott, és tiszteljük Kossuth Ferenc álmait, mert a Magyarországra jött angol kereskedők és tőkésök látogatása alkalmából megint megálmodta a nagy, az önálló Magyarországot. S amiként a jó Aasse elhitte fia ábrándjait, amiként Solveig hitt szerelmének csillogó szavaiban, — úgy hiszi az ország jobb része a Kossuth Ferenc álmait és úgy bizik szerelmes vezérének lelkes szavaiban. Kossuth Ferenc megálmodja, hogy Magyarország egykor hatalmas és nagy lesz és hogy az ezermillió korona értékű árut, amit évenként külföldről behozunk, magunk fogjuk termelni, előállítani. Magyarország lesz a jövő országa, ez a föld lesz a jövődében a virágzás helye, — mondja az álmodozó és vele álmodunk. Vele álmodunk és együtt álmodozunk, migcsak a valóság szavát nem halljuk. De az is előhangzik. „Csak annyit mondhatok, — szolt Kossuth — hogy az angol tőkének igen sok alkalma nyílnék, hogy nálunk érvényesüljön. Itt Magyarországon bő alkalma nyílnék, vállalkozásaira.” Valóban bő alkalom nyílnék. Csak éppen a tőke kell. A tőke hiányzik, s

tőke amire Peer Gynt is gondolt, a szintén álmodozó, a szintén rajongó Gynt. A tőke kell: az aranykulcs a tenger kapujához, az eszköz a gazdasághoz, a vagyonhoz, a fejlődéshez. Tőke kell, pénz kell: ez hiányzik az egész számadásból ez kell az álom megvalósulásához.

Az egyetemi tanítás.*)

— A „Szabadság”-nak írta dr. Bodnár Zsigmond, egyetemi tanár.

— október 4.

Sokszor hallani az egyetemi oktatásra nézve, hogy napjainkban csak dresszurát kívánnak, az ifjuság pedig igazi tudományos oktatás helyett nem óhajt egyebet, mint betanulni egy kis tankönyvet, vagy inkább dióhéjba szoritott rövid kivonatot. „Tessék az egyetem tájékán az antiquáriusok boltjait nézni: csupa kis kivonat, csupa kis repetitorium, a vizsgálatokra készülés segédeszközei” — mondja a cikkíró. Nem hajmeresztő állapotok ezek? — kiált fel ugyanazon cikkező.

Tökéletesen igaz van a tényeket illetőleg. Kétségtelen, hogy az egyetemi tanítás csupa kikérdezésből, kollokviumokból áll, vizsgálatokkal, szigorlatokkal van beszegve, bekerítve. Némely tanárnak több száz a hallgatója, ezekből számosan akarnak kollokválni vagy szigorlatot tenni s a tanár nem segíthet másképp magán, mint néhány kér-

*) A legnagyobb magyar bölcsezettudós közleményére felhívjuk olvasóink figyelmét. Szerk.

A távozóhoz.

A „Szabadság”-nak írta: dr. Koroda Pál.

Ne hagyj el! Oh, ne vidd magaddal
A regtől várt tavaszt,
Szánomra balzsam nincs legében,
Ha veled nem maradsz.

Hiába nyílnak, illatoznak
Az ibolyák nekem,
Ha őket a te kebledre
Frissen nem tűzhetem.

Pacsirta, csalogány dalában
Mi gyönyört leljek én,
Mikor nem csendül a te hangod,
Legédesebb: énem?

Te vagy szívemnek napsugára,
Te üdvöm és hitem,
Ha elhagysz, minden oly sötét lesz,
A milyen a szívem!

A MAGYAR DRÁMA.

— A magyar irodalom 1867-től máig. —

Írta: Gáspár Imre.

(III.) Az évezredes ünnep lefolyása alatt bizonyult be leginkább, mennyire nem érdemli ez a műintézet a nemzeti nevet. Nem

volt eszméjük, melylyel némi becsületet vallhattak volna. Pedig kézen feküdt, hogy azt a nemzet évezredes történelmének nagy mozzanatait feltűntető drámák ciklusával kellett volna megülni, amire vonatkozó tervezetet éppen a sorok írója nyújtott be a Nemzeti Színház akkori igazgatójához.

Azt mondtuk előbb, hogy a Nemzeti Színház nem fejlesztője, de romlása, elfojtója drámairódmunkának. — Azt is mondtuk, hogy nagy romlás, nagy hanyatlás nagy bűnök idejében nem hallgatnak el a valódi költők, hogy ostromozó szavukat hangoztassák, átalakító hatásukat éreztessék.

Ha 1867. óta minden téren akadt egy-egy kiváló szellemünk, a csaknem kizárólag a Nemzeti színházra utalt színmű csak is azért pang, csak is azért avulhatott el, mert a nemzeti szellem szabadsága ellen tört a Nemzeti színház, az eszmék és érzelmek szabad nyilvánulását akadályozta meg. Bizonyosan jelentek meg a Nemzeti színház kapui előtt beboesáttatást váró tehetségek, kik a mai kor romlását, e romlás okait, vagy okozóit hozták volna a színpadra.

Egy-egy nemzeti életünket mozgató eszme és érzelem előkészítésére, tolmácsolására is vállalkozott volna erre bivatott tehetség. Ha a jelentkező fejlesztésre méltó, ifjú tehetség volt, azt nem buzdították, ha már némi írói multtal bíró költő, vagy író, az elé

konvencionális, opportunistikus korlátokat állítottak föl. . .

„Bánk-bán” óta nem termett nagyobb értékű szabadságdrama; a 300 év óta történeteket nem írhatja le drámairó lelkének teljes őszintesége és igaz meggyőződése szerint. „II. Rákóczy Ferenc ifjusága”, a mi szemünkben utóéletetlen vakmerőség, valódi Marat-i, Robespierre-i tény, ha ennél is nem rémesebb! De ma már ellenszenves minisztert sem lehetne szerepeltetnünk; a Csiky Gergely „Mukányi”-jának főispánja volt az utolsó ellenszenves kormányfőfi, a Tóth Ede „Tolone”-ának Lőrince az utolsó zsidó színpadszínész, a kit csak igen kis mérvben neveléségek alakban, az elmésség, becsületesség, külső és belső ékesség, sőt hősiesség színe nélkül mertek hazánkban színre hozni. A Kraus-bácsik az elmésség, becsületesség és hazafiság mintaképeiként szerepelnek az újabbkori színpadon, ellenben nagy a kelete az atheizmusnak és vallástalanságnak, ennek ellenkezőjé: üldözik és kinevetik. A Bródy drámáiban porfanizálva Nagy Lajos és Bethlen Gábor alakjai.

Nincs a magyar drámának szabadsága, nincs a magyar dráma szabadságának színpada, azért leghivebb képe a Nemzeti Színház állami életünk egész komédiájának, azért sutább, szegényebb, gyávább és ebből következő abszolúte, hogy a külfölddel szem-

dést vet oda a tanulónak, a disciplina anyagának egy-két pontját kérdezi ki s ezután végez vele.

E baj okát nemcsak a hanyag tanulók nagy számában, hanem a rossz tanároknak is keresik. Szerintök a magyar ifjuság most léha, közönyös, lelketlen, nem kell neki a tudomány, legfeljebb egy kis gyakorlati ismeret. Örökös vizsgálatokkal kell kényszeríteni a tudomány kisebb anyagának elsajátítására. Ezt kívánja a nagyközönség, ezt követelik a miniszteri szabályzatok, s beletörődik maga az ifjuság is, amelynek mindenekelőtt diploma kell.

És milyenek e vizsgálatok? Talán azt kérdezik a tanárok, hogy „megtanult-e a tanuló igazán tanulni, tehát jártasságát a tudományos gondolkodás módszereiben?” Erről szó sem lehet, mert ez hosszabb, körültekintőbb vizsgálatot igényel, amire nem ér rá a tanár. Kényelme azt kívánja, hogy csupán több-kevesebb ismeret meglétét keresse s ha ez megvan, elégedjék meg vele. Vannak, akik a vizsgálat módját tarthatatlannak tekintik. Szerintük meg kellene változtatni a vizsgálat egész szellemét és ismeretkutatás helyett tulnyomóan a módszert, a tudományos gondolkodást kellene követelni.

Pedig mindezen kifakadások nem jogosultak. A tanulók annyit, amennyit tanulnak, a tanárok elég képzettek, habár nem portentumok.

De hát mi az oka e különös jelenségnek? Miért nem tanul most az ifjuság módszereket, elméleteket, tudományos magyarázatokat?

Az erkölcsi törvény ismeretével könnyű e kérdésre válaszolnunk. Azért nem tanul az ifjuság, mert csődöt mondtak e módszerek, e tudományos elméletek. Husz év óta nem csinálnak mást az egész művelt világon a tanítás vezérfiai, az országok közoktatási miniszterei, mint könnyíteni az ifjuság

ben is megállítható mértékkel mérve, — alacsonyabb színvonalon álló az a rendkívül érzékeny, a külső viszonyoktól annyira függő, más minden nemzet irodalmának díszét, személynét, címorét képező műfaj, a dráma.

Csiky Gergely még bátran asorozta a magyar társadalmi élet kinövéseit, de a politikát, tehát a nemzeti élet legfontosabb területét ő sem bántotta. Egyik legsikerültebb drámája, a „Divatkép”-et már elevenen kellett eltemetni, mert — amint mondják — alakjai élő és hatalmas összekötésekkel bíró egyénekhez hasonlítottak. Báró Józsika Kálmán évek előtt még egy nagy föltűnést keltett büntényét mert színpadra vinni. Azóta sok szenzációs eseményünk volt, melyet a moralista, a költő hatalmasan kiaknáthatott volna, de ki merné ma ilyenhez nyulni, mikor a konvencionális szempont nem engedi? A mi drámánk pohár, de abban ugyan nincs vihar, legfeljebb egy kis limonádé a különben kedves és szeretetreméltó Bercik Árpád kezéből.

Moderu életünk átalakult, ujjá született, tele van új alakokkal, új vonással, új szempontokkal, felhők az égben, robbanó szerek a pincékben és még sincs drámája, ebben pedig ismételjük a Nemzeti Színház szerencsétlen helyzetét a főbűnös, tetézve vezetésének szerencsétlen volta által. Új korszak derült: a nemzetre, becsületre és szakértő új kezek vezetik újra a Nemzeti Színházat; reméljük, hogy a magyar dráma és színpad szükséges megújulása sem fog elmaradni.

tanulásán, enyhítenek túlterhelésén, szűkebbre szabják a vizsgálatok tananyagát, a tanárok pedig engedelmessékednek nekik s a középiskolákban, az egyetemeken lehetőleg keveset követelnek. Megelégesznek a tanuló feleletével, ha egy kis gyakorlati ismeretet tanusít. Elméletekkel, módszerekkel maguk sem igen foglalkoznak, theóriák nem igen kellene nekik.

De ma senkinek sem kellene. Az a természettudományi, reális gondolkodás, mely ötven év óta fokozatosan áthatotta az összes természeti és erkölcsi tudományokat, nem kell az új nemzedéknek. Az elemi iskolától fel az egyetemekig minden téren jelentkezik az idealizmus az ő theologiai gondolkodásával, mely uralomra juttatja a tekintélyt és hagyományt, szabad reális nevelés helyett a valláserkölcsit sürgeti anarchisták, szociálisták, féktelen egyéniségek helyett valláserkölcsit s szellemű ifjuságot akarnak nevelni. Maga az egyetemi ifjuság mindenütt átalakul, a tekintély elvének kezd hódolni, ugynevezett nemzeti szellemű lesz, tiltakozik a kozmopolitizmus ellen, kárhóztatja a liberálizmust s hallgatag vagy nyílt antiszemizmus híve lesz.

Ilyenkor tehát nem kellene a tudományos módszerek, nem kellene az elméletek, hanem uralkodni kezd minden téren a theologiai gondolkodás, vagyis az egész, az egység szempontjából való látás, midőn a mindenségben az Istennek, az egyházban a főpápnak, az országban a királynak, a családban az atyának, a férjnek hódolnak s csak másodsorban érvényesülnek a hívők az alattvalók és a családban a nők és gyermekek.

Némelyek az egyetemi könyvtárak gazdag fölszerelésétől várják az egyetemi tanítás jobb jövőjét. Ez azonban nem egyhamar fog bekövetkezni.

Majd ha elérte célpontját a győzedelmesen haladó idealizmus és mint 1815 körül megkezdődik a spekuláció a bölcsészeti, az erkölcsi, a történeti tudományok minden ágában, mikor újra megjön az emberi ész mindenhatóságában, csodás képességében való hitünk, mint a XIX. század harmadik, negyedik, stb. tizedében, akkor kezdik ismét bujni a tanárok és tanulók a könyvtárt, követelik a colloquiumok, szigorlatok kevesbbitését, az igazi tan szabadság behozatalát s rajongva fogják tanulni a különféle módszereket, elméleteket. Addig azonban jobbra csak leporolni, nem pedig olvasni veszik le a polcra a könyveket.

Végül a rossz tanárokkal hozakodnak fel némelyek. Azért nem tanul az ifjuság, mert a rossz tanár nem tudja és nem akarja tanulásra serkenteni, hensejében a tudomány szomját fölkelteni. Bocsánatot kérek, de ilyenkor sehol sincsenek rossz tanárok. Most minden tanár jó, aki egyszerűen, igénytelenül, új és különös módszer és elmélet nélkül tanít. Az egyetemi kinevezések is már jó idő óta ebben a mederben folynak és sokaig így fognak folyni. Előszóval katolikus papokat és egyszerű keresztény tudósokat fognak kinevezni. Ilyenkor kerüljük a nagy elméket, a fényestehetségeket,

akiknek önálló nézeteik, merész elméleteik lehetnének. Óvakodunk az új felfogástól, sőt elnyomjuk, esetleg üldözzük azt, aki ilyenekkel áll elő. Keblünket a vallás és erkölcs, a tekintély és hagyomány utáni vágy tölti el. Aki ily szellemben tud szépet és nagyot teremteni, az már tetszik, noha még ezeket sem szeretjük látni, mert attól tartunk, hogy sokat markolnak, merészen lépnek és tulságba csapnak.

Igy hozza ezt magával a folyton növekvő idealizmus, mely minél hatalmasabb, annál kevésbé szokott megalkudni a körülményekkel.

A politikai helyzet.

— Saját tudósítónktól. —

Budapest, okt. 4.

(A miniszterelnök Bécsben.)

A minapi minisztertanács elintézték a költségvetés dolgát s megállapították, hogy ez idén husz millióval nagyobb a költségvetés kiadási összege, mint az előző években. Ez természetesen onnan van, hogy a kormány nagyszabású reformokra vállalkozott, ehhez pedig pénz kell. Amade a kormány egyes tagjainak aggályai voltak azért, hogy a mi költségvetésünk is emelkedik s a közös költségvetés is jelentős summát követel az eddigien felül. Wekerle Sándor miniszterelnök látva a hangulatot, minden befolyását latba vetette Bécsben, hogy újat állja a közös kormányzat képtelen követelőzésének s — mint megbízható forrásból jelentik — fáradozásának jelentős eredménye volt.

Wekerle Sándor dr miniszterelnök még e hét végén Bécsbe utazik s jelentést tesz a felségnek a magyar költségvetésről. Ugyanakkor érintkezni fog a közös miniszterekkel a közös költségvetés dolgában.

Éjjel érkezett távirataink jelentik Budapestről:

(Minisztertanács.)

A ma délután tartott minisztertanács a költségvetés mérlegével foglalkozott. Wekerle miniszterelnök a minisztertanács határozatából ma Bécsbe utazik.

(A kormány kegyelete)

A kormány elhatározta, hogy október 6-án koszorút helyez a tizenhárom vértanuaradi szobrára. A koszorút gróf Károlyi Gyula főispán teszi le.

A Szabadság-szobor sorsa.

Lomtárba helyezik.

A városi tanács határozata.

— Saját tudósítónktól. —

— október 4.

A debreceni Szabadság szobor ügye tegnap ismét napirenden volt. Szomorú a sorsa ennek a szobornak. Most, a mikor évek óta fel van állítva, kifogásolják, gáncsolják és szeretnék eltüntetni a föld színéről.

Szidják, gáncsolják a szobrot. Ki az oka, hogy nem sikerült? A szoborbizottság. Ha Komlóssy Arthur, a szoborbizottság elnöke olyan gavallér volt és kidobol az ablakon 28000 koronát, álljon helyt cselekedetéért. Ő és a bizottság miatt olyan a Szabadság-szobor, ők dolgoztatták agyon Tóth Andrással, tessék hát őket felelősségre vonni és a költségükön a szobrot újból öntetni. Ez az igaz-

ság, nem pedig az, hogy ártatlanul meghurcoljanak egy embert, ki arra nem szolgáltatott okot és lehetetlenné tegyék, elvegyék kenyerét azáltal, hogy alkotását szegyen szemre lomtárba tegyék.

A tegnap tartott tanácsülés vélekedett így.

A Boeckay szobor bizottság javaslata felett vitatkoztak. A bizottság a Boeckay-szobrot a Szabadság szobor helyére javasolja állítani, a Szabadság-szobrot pedig az Árpád térre.

Oláh Károly előadó tanácsnok ezt a határozatot meleg szavak kíséretében ajánlotta elfogadásra. A szobor áthelyezési költsége a körülötte létesítendő parkkal együtt 5900 koronába kerülne.

Kovács József polgármester a Szabadság-szobor ügyét kellemetlen betegségek tartja, melyen át kell esni Zsuzsit meg kell szemlélteni, ha másképp nem, egyelőre ei kell dugni, nehogy a jövő nemzedék előtt szégyelndék kelljen.

Wesszerméy Zoltán főispán szerint nem lehet tökre teeni egy törekvő embert. Azóta, hogy hire ment a Szabadság szobor rosszaságának, nem jut munkához és így tetemes anyagi kárt okoznak neki.

Vecsey Imre főjegyző: Mondjuk ki, tekintettel, hogy a város rendezése most van folyamatban és még az Árpád-téri templom helye sincs kijelölve, míg ez nem történik meg, a Szabadság-szobrot nem állítják fel.

Oláh Károly: Tegyük a színház elé.

Többen: Az lehetetlen.

Egy tanácsstag: Adjuk oda az első hsznévadású öntésére. (Derűtség)

Végh Gyula: Ajándékozzuk a főiskolának.

Körner Adolf: Nem lehet, hát ha nem is kell a főiskolának. Furcsa dolog lenne az is, hogy a rendezetlen Árpád-térre, az embervásárra, a napszamosok meggyalázásának tegyék ki a szobrot. Ha oda állítjuk, az embervásárt más helyre kell tennünk.

Vecsey Imre: Tegyük a városháza udvarára.

A vitának ezután vége szakadt és a tanács kimondotta, hogy a Boeckay szobrot, a Szabadság-szobrot egyelőre a mérnöki hivatal szertartárába helyezi.

71 kor. 80 fillér, Kiss Gergely hentes 50 korona, Hüse János hentes 50 korona, Jobbágy Ferenc hentes 50 korona, Némethy Mihály hentes 52 kor. 80 fillér, Szakácsi János hentes 50 korona, Takács József hentes 62 kor. 80 fillér, Keckés István hentes 71 kor. 40 fillér, Tóth András hentes 73 korona, Tesch József hentes 60 korona, Szathmári József hentes 60 korona, Tőkés Béla és Girgasch Béla hentesek 78 korona, Somogyi Andrásné hentes 85 kor. 40 fillér, Némethy János hentes 85 korona, Kapros Imre 140 korona, Nagy Lajos hentes 169 korona, Szegedi József hentes 124 korona, Móricz Ferenc hentes 400 korona, Katz Sándor mészáros 50 korona, Nagy István mészáros 124 korona, Szántai Ferencné pálinkamérő 25 korona, Sinkmájer János bormérő 33 kor. 22 fillér, Sipos Imre földbőrő és a látóképi csárda nérlője 154 kor. 60 fillér, Fésztis Lajos bormérő és kőműves mester 92 kor. 60 fillér, Marton Sándor bormérő 50 korona, Peineházi János bormérő és cizmadia 65 korona, Molnár László bormérő 50 korona, Jobbágy János bormérő 73 kor. 28 fillér, Mezei Gábor bormérő 62 korona, Schvarecz Lipótné bormérő 125 kor. 60 fillér, Hornyák András bormérő 114 kor. 08 fillér, Kállay Ferenc bormérő 174 kor. 36 fillér, Czilli Mihály pálinkamérő 140 kor. Bugger Dezső 105 kor. Röllig Ede bormérő 139 korona, Spitzer Sámuelné pálinkamérő 177 korona, Boros András bormérő 126 korona, Rankai György fűszerkereskedő és bormérő 277 korona, Lőkodi Sándor bormérő 162 korona, Schulz József kantinos 350 korona, Tóthfalusi Sándor pálinkamérő 18 korona, Szabó Gáborné italmérő 16 korona, Sallai Mihály italmérő 17 korona, Kölesön segélyző egyesület mint szövetkezet 1242 korona, Debreceni első takarékpénztár 3635 korona, Kiss Gáborné kalapos 27 korona, Siácsi Juliánna kalapos 28 korona, Főríz Mihályné kávémérő 12 korona, Farkas Ferencné kávé 16 korona, Györfi Józsefné kávé 15 korona, Karakas Istvánné 19 korona, Erdődi Lajosné kávé 19 korona, 34 fillér, Nyilas Ferencné 40 kor. Boros Imre kávé 43 korona, Fehér és Horváth hentes 200 korona, Klein József kávé 200 korona, Rosenberg Siraon kávé 250 korona, Bódog Zsigmond bíról végrehajtó 75 kor. Zádor Lajos nődivat keresk. és női szabó —

püspök egy évtizeden át folytatott önzetlen, áldozatkész működésének, sok még a tenni való úgy a hitélet mint a társadalmi tevékenység terén Debrecenben.

Mikor jön Debrecenbe?

Természetesen a hír vétele után nyomban megindultak a kombinálások, hogy mikor foglalja el új állását Gróh Ferenc Soka már a legközelebbi napokra teszik, de ez semmiesetre sem fog rövid időn belül megtörténni. Elsősorban is azért, mert már csak magában a kinevezéssel járó formások is hosszabb időt vesznek igénybe. Míg a miniszteriumban elkészítik a kinevezési okmányt, ezt felterjesztik a kabinetirodához a királyi aláírás végett — onnan a nagyváradi székes káptalanhoz, nemcsak napok, hanem hetek fognak elmúlni. Mindazonáltal valószínűleg három hét múlva, körülbelül november hó első napjaiban már Debrecenben üdvözölhetjük az új prépost-plébánost.

Kanonoki beiktatása.

A debreceni plébánosságra történendő beiktatását megelőzőleg fényes ünnepek között fogják Nagyváradon a Fetszer Antal fokozatos előléptetése miatt megüresedő utolsóelőtti mesterkanonoki székbe beiktatni, mely egyházi méltósággal tudvalevőleg szintén a tegnapi kinevezés ruházta fel. Ez a beiktatás e hó utolsó napjaiban nagy ünnepek között fog lezajlani. Az egyházi ünnepeket maga Szmrecsányi Pál fogja vezetni, valamint ő fogja pontifikálni az ünnepi misét. A beiktatáson jelen lesz Debrecen katolikus társadalmának színe java, valamint a papság egy része — díszes küldöttség keretében. A debreceni küldöttség itt fogja először üdvözölni az új prépost plébánost. Gróh Ferenc kanonoki beiktatása után még egy pár napra visszautazik Békésgyulára, honnan, — mint már említettük november hó első napjaiban indul el Debrecenbe.

A debreceni installáció.

A debreceni installáció fényes, rendkívüli ünnepek között lesz megtarva. A vezető körök nagyban készülnek már is rá, de természetesen még nem bontakozik ki teljes fényében az ünnepély fénye és még ennél fogva nem adhatunk számot a részletekről. Mindenesetre három helyen összpontosulnak a beiktatás egyes pontjai. Nevezetesen az állomáson, a templomban, végül a plébánián, hol a prépost-plébános az egyes testületek és egyesületek küldöttségeit fogja fogadni. Az a hír elterjedt a mai nap folyamán, hogy jelen lesz Szmrecsányi Pál nagyváradi püspök is az installáción, de ezt a legmegbízhatóbb forrásból vett értesüléseink alapján meg kell cáfolnunk. A székes püspök sokkal gyengédebb, sem hogy ily súlyos egyházi szertartásokkal járó ünnepeken résztvehessen, de megkülönböztetésben is ez a székhelyen leendő kanonoki beiktatás által feleslegessé válik.

Molnár Kálmán a Theresianium igazgatója, ki meg lett bízva a plébánia ideiglenes vezetésével, a ma esti vonattal Békésgyulára utazott, hogy Gróh Ferencsel megbeszélje a továbbiakat és különösen pedig pontosan megállapítsák jövőre ének határidőjét. Molnár néhány napig vendége lesz és a szombati nap folyamán érkezik vissza Debrecenbe. Ekkor hívják össze minden bizonyosai a jövő hét szerdájára az egyházközségi bizottságot, mely aztán részletesen

KOZIGAZGATÁS.

A d ó t á r g y a l á s o k.

(Negyvenegyedik nap.)

(Saját tudósítónktól.)

— október 4.

Az adókövető bizottság ma a következő adótevételeket állapította meg:

Dömsödi Ferencné fésűgyáros 60 korona, Kéki Sándor szappanos 60 korona, Vidoni Testvérek és Társa szalámi gyárosok 1300 korona, Balázs Odón gyógyszerész 200 korona, Radákovic Géza gyógyszerész 160 korona, Grósz Nagy Ferenc gyógyszerész 200 korona, Papp Ferencné borju vágó 50 korona, Szegedi Istvánné borju vágó 44 korona 40 fillér, Nagy Sándorné borju vágó 52 korona 20 fillér, Némethy Mihályné borju vágó 49 korona 60 fillér, Dári Jánosné borju vágó 54 korona, Kovács József borjuvágó 56 korona 20 fillér, Gál Jánosné borjuvágó 60 korona 20 fillér, Budai Józsefné borjuvágó 7 korona 90 fillér, Matkó Andrásné — korona, Kiss Ferencné borjuvágó 70 korona 30 fillér, Barna Jánosné báránývágó 146 korona 40 fillér, Rosenfeld Hermin hentes 10 korona, Vágó Pál hentes és mészáros 15 korona, Kiss Sándor hentes 22 korona, Annayok József hentes 55 korona, Nagy Józsefné hentes 25 korona, Szücs József hentes 25 korona, Mészáros Ferenc hentes 28 korona, ifj. Szathmári Mihály hentes 31 korona 40 fillér, Nagy Gábor hentes 32 korona, Tóth Miklós hentes 33 korona 20 fillér, Bőr Imre hentes 20 korona, Ungvári Imre hentes 38 korona 40 fillér, Boszörményi Pál hentes 40 korona, Steborzli József hentes

Az új prépost-plébános.

Mikor lesz a beiktatás?

Dr Wolaffka Nándor utóda.

(Saját tudósítónktól.)

— október 4.

Mai számunkban hirt adtunk arról az örvendetes eseményről, hogy a királyi kegy dr Wolaffka Nándor halálával megüresedett nagyváradi kisprépostságra, amelylyel a debreceni plébánia kapcsolatos Gróh Ferenc gyulai plébánost hívta meg. Gróh Ferenc érdemei, eddigi áldásdus működése, bár itt szűkebb körünkben, Debrecen városában nem annyira ismeretes — de annál inkább idéztek elő a felsőbb körökben általános elismerést. Ennél fogva érthető, hogy Szmrecsányi Pál nagyváradi megyéspüspök hármaskijelölése mellett Apponyi Albert kultusz miniszter a királyhoz éppen az ő személyét terjesztette fel, kit különben erős egyénisége, hazafias működése egyenesen predestinál, erre a kinevezésre.

Városunk római katolikus hívei között általános örömet és meglepetést keltett a kinevezés híre már csak abból a szempontból is, hogy a vezér nélkül, árván maradt egyház község nem érzi továbbra is a vezér hiányát és nagy reményhez fűznek jövőveteléhez mert bizony dacára elhunyt népszerű

ki fogja dolgozni a fogadtatás és a beiktatás és a beiktatási ünnepségek programját, mely az előjelekből ítélve minden tekintetben impozáns lesz és nagy méretekben fog lefolyni.

NAPI HIREK.

—
Napról-napra.

(Pesti rigmusok.)

— október 4.

A múlt század nagy emberekben
Fölötte gazdag lehetett,
Ércszobraik benépesítik
Már-már az összes tereket.
Minap lelepleztük néhányat,
Ma is lehull egy-két lepel,
A többi készül, és a művész
Lelket beljük most lehel.

S hogy feltámadnak, ércre válva,
A föld rögeiben porladók,
Virágos, szép szónoklatokból
Feljük csödtül hull a bók
Hisz' a szobornak néma érce,
Mely oly fenségesen hideg,
Régesrég, évtizedek óta
Nem árthat többé senkinek.

De akkor, mikor a szemekben
A tettek vágya lobogott,
Mikor szívük nemes, örökszép,
Szent idealért dobogott,
Mikor elméiken nagy eszmék
Izzó fényvel cikáztak át,
— Akkor vérezve, rogyva jártak
A nagy, nehéz kalváriát.

A mellőzés és az irigység
Keresztje volt a vállukon,
Es hulló vércseppek jelezték
Minden lépésüket, — tudom,
Szenvedtek, türtek . . . Ám szívükben
Tűzelt az égi hevület,
A csucsra értek . . . összeestek,
S rájuk omlott a feszület.

Minden szobor, melynek porrá lett
Emberré kell ábrázolnia,
Minden szobor — tudd meg, halandó!
Egy ércé vált tragédia.
Ezernyi szenvedés tűzén át
Támad megannyi ércszobor,
Fejükhez nemesak a zseni, de
A bűnnek is glóriája forr . . .

Fenő.

—
Október 6.

— október 4.

Közeledtünk a magyar történelem egyik
legazomotorabb napjának évfordulójához. Okt.
6-ának méltó megünnepelésére bánatos kegyelettel
készül a nemzet.

Debreczen nemes tanulósága részéről a
Főiskolai Magyar Irodalmi Önképzőkör ren-
dez szép emlékünnepeket, melyre a következő
meghívót bocsátották ki:

A magyar Irodalmi Önképző Társulat
1906 október hó 6-án délután 5 órakor az
aradi vértanúk emlékére, a Kollégium disz-
termében kegyeletos ünnepélyt rendez. Ez
ünnepélyre kívül ezimzet urat és családját
tisztelattal meghívja a rend ezüstg.

Az ünnepély műsora a következő:

1. Gyászdal. Éneklő a főiskola Énekkar.
2. Megnyitó beszéd. Tartja dr. Ferenczy Gyula, a M. I. Ö. T. főügyelő tanára.
3. Az aradi vészthelyen. Irta Pósa Lajos, szavalja Kun Károly hittanhallgató.
3. Bach: Air Pergolese: Tre giorni. Hegedűn előadja Schenk István joghallgató. Zongorán kíséri dr. Ujfalussy Géza.
5. Emlékbeszédet mond Vidovich Ernő joghallgató, a M. I. Ö. T. elnöke.
6. Október 6. Irta Ábrányi Emil, szavalja Szabó István hittanhallgató.
7. Szózat. Éneklő a főiskolai Énekkar.

A debreceni Felső Kereskedelmi iskola ifjusága 1906. október hó 6-án, szombaton az intézet tornatermében ünnepélyt rendez, az aradi vértanúk emlékeztelére. Műsor: 1. Hymnus; előadja az énekkar. 2. Megnyitó beszéd; tartja Zakar Sándor, az Önképzőkör elnöke. 3. Október 6. Irta Ábrányi Kornél; szavalja Székurka Dóra, a női tanfolyam növendéke. 4. Ünnepi beszéd; tartja Fux Antal, tanár. 5. Az aradi vértanúk; irta Palágyi Lajos, szavalja Mihályi Andor, felső o. t. 6. A legnagyobb gyásznapi; irta Illyés Bálint, szavalja Molnár Gyula, polgári iskolai 4. o. t. 7. Október 6-án; irta és felolvasza Klein József felső o. t. 8. Az aradi vészthelyen; irta Pósa Lajos; szavalja Vajda János középső o. t. 9. Szózat; előadja az énekkar. Az ünnepély kezdete d. e. 9 órakor.

A községi közigazgatási tanfolyam hallgatók köre október 6-án d. u. fél 3 órakor ünnepélyt tart a következő műsossal: 1. Hymnus. 2. Elnöki megnyitó. 3. „A vértanúk emlékére”. Irta Csontos Kálmán, szavalja Balogh László. 4. Emlékbeszéd, tartja Hegedűs György. 5. Szózat.

A Rákóczy-vagyon és a Károlyiak. Budapestről jelentik: A székesfővárosban ma azon szenzációs hír terjedt el, hogy a gróf Károlyi család összes nagykorú férfi tagjai tanácskozássra gyűltek össze elhatározván, hogy **a Rákóczytól elkobzott és gróf Károlyi Sándornak adományozott összes birtokokról és kincsekről lemondanak**, azokat Rákóczy emlékének szánt kulturális és közhasznú gazdasági célokra ajánlják fel. A hír — hogyha nem haladóparti ugratás az alapja — mindenfelé a legőszintébb megalégedést kelti.

A depr. kerületi tanári kör f. hó 6-án, szombaton d. u. 4 órakor a kollégium kis termében gyűlést tart. A gyűlés tárgyai: 1. Titkári jelentés. 2. Tisztújítás. 3. Dr. Molnár István felolvasása. Az aclió elmélet lélektani elenizése.

A nemzetiségi rektor. Óriás feltűnést keltő hírt táviratoznak meg nekünk Kolozsvárról. Az egyetemi ifjuság küldöttsége ugyanis megjelent dr. Moldován Gergelynél, a Ferencz József egyetem rektoráról sorra kérte, hogy mint minden esztendőben, úgy ez idén is engedje át az egyetem disztermét az okt. 6. ünnepély megtartására. **Moldován rektor a kérelmet megtagadta, avval az indokolással, hogy az aula nem lehet politikai tüntetések színhelye.** Az eset annál feltűnőbb, mert mindaddig rendesen átengedték az egyetem disztermét okt. 6-ának megünnepelésére. **A tanári kar és az ifjuság együttesen tüntetni szándékoznak Moldován ellen.** Megjegyezzük, hogy Moldován csak nem rég tiltakozott azon híresztelés ellen, hogy ő a nemzetiségi

párthoz óhajtana csatlakozni. Valószínű, hogy Apponyi kultuszminiszter hatályon kívül helyezi a nemzetiségi rektor rendelkezéseit s kitanítja arra, hogy egy magyar egyetem élén csakis magyar érzelmű férfiú állhat, habár származása oláh is.

* Személyi hír. Deák Lajos kir. tanácsos, Maros-Tordavármegye tanfelügyelője s a marosvásárhelyi ev. ref. főgimnázium gondnoka tegnap óta városunkban időzik. A kiváló tanfőfiu magass miveltségű feleségével együtt rokon látogatásában jár városunkban, hol őt különösen közintézményeink is nagy mértékben érdeklik.

* Debrecen város Rákóczi temető-sén. A tanács az e hó 10-én tartandó közgyűlés elé javaslatot terjeszt, melyben kéri a törvényhatóságot, hogy Rákóczi temetésén a főispán a polgármester vezetésével küldöttségileg képviseltesse magát és ez alkalmából felirattal üdvözölje dr. Thaly Kálmánt, városunk diszpolgárát, mert Thaly lelkes fáradozásának és munkálkodásának nagy része van abban, hogy Rákóczi fejedelem hamvai hazai földben fognak nyugodni.

* A kórházi segédorvosok fizetés-emelése. A kórház segédorvosainak fizetése eddig 990 korona volt. Az orvosok fizetés-emelést kértek. A tanács az orvosok kérelmét azzal terjeszti a 10. i. közgyűlés elé, hogy a kórházi segédorvosok fizetését emelje fel évi 1200 koronára.

* Csatlósorajáték. A tegnapi húzason az alábbi számok húzattak ki:
10 000 koronát nyertek: 42557 60799 90546 93240 112357.

5000 koronát nyertek: 105396 118394 122930.

2000 koronát nyertek: 1882 3902 5712 6595 6886 8382 20681 23847 30500 36290 40642 41779 51992 54467 56020 56346 61748 66164 66614 69545 76001 80982 82150 91693 92942 98566 99009 100887 107631 108378 108591 109343 110972 114163 121663 121819.

1000 koronát nyertek: 11149 11253 8072 12557 18556 20056 27669 30553 31592 31799 30872 38272 41503 41853 43127 43807 46342 49177 51599 53149 54060 56310 56402 56471 48337 70723 61446 68198 74701 75330 75554 76664 77767 79310 81216 81722 83622 83660 87323 88243 99952 86192 96418 99017 10116 102169 102500 107598 118704 119519 120454.

500 koronát nyertek: 482 4653 6070 10005 11068 11605 12966 15101 15854 17460 18453 22224 22986 24713 25430 96055 26005 27475 28182 34681 35917 38293 40064 42975 43121 43766 43890 44261 44549 45918 47221 48357 48432 49921 50477 51701 52049 53695 53170 53310 56530 58663 59176 60314 62559 63067 61540 66591 66850 68956 69616 69964 70567 70860 73761 55920 76521 79364 82244 83680 84582 86961 88119 88595 88922 93317 94278 94311 97292 9800 99741 102309 102373 102671 102746 104184 109177 107708 112851 114724 118106 118188 120535 120620 121879 124651 124651 124671.

A többi kihuzott számok 200 koronát nyertek.

* Jegyzőválasztás Mártonfalva község tegnap tartott képviselő-testületi ülésén jegyzőnek egyhangulag Szabó Gyula hajdusámsoni segédjegyzőt választotta meg.

* Nem adott hitelbe bort. Székesfehérvárról írják: Dénes Péter csánigi gazdember állandóan üldözte Heimler Lajos koresmárost, mert ez ndm akart neki hitelbe bort adni. A koresmáros szép szóval csitgatta a duhajkodó Dénest, de ez oly dühbe jött, hogy késsel támadt a koresmárosra Heimler a felbőszült ember kése elől csak úgy menekülhetett, hogy revolvert rántott elő és Dénest lelötte, ki nyomban meghalt.

x **Kinek életbiztosítási ajánlja vissza** lett utasítva forduljon bizalommal Telkes Dezső főügynökhöz Budapest, I. Attila utca 85. Válaszbélyeg mellékelendő. Alügynökök díjaztatnak.

x **Tánciskola.** Október hó 1-én, hétfőn megnyílik a *Schat* tánciskolája.

x **Az Arany Bika** kávéházban minden este cigányzene.

Késelés a Hadház-utcán.

Husz krajcár miatt.

Saját tudósítónktól.

— október 4.

Sulyos kimenetelű késelés történt ma az esti órákban a Hadház-utca egyik korcsmájában. Egy favágó napszámos rendezte a véres verekedést, melyben ugyancsak szerepeltek a bicskák és most a legyőzött sulyos sérüléseivel nagyon válságos állapotban fekszik a kózkórház sebészeti osztályán.

Tegnap este egy hét nyolc óra tájban tért be Kozma Gábor napszámos és Gábor István sütemény árus Hadház-utcán a Martonfőle korcsmába. Itt egy darab ideig esendően, békés egyetértésben idogáltak. Az elfogyasztott italokkal arányban aztán nőtton nőtt kedvük és a verekedésre való hajlandóságuk. Először csak az ott tartózkodó vendégekkel kötekedtek, de ennek nem lett semmi komolyabb következménye, mert belátta mindenki, hogy az ital hatásaiatt veszekednek. Hanem aztán miután senkibe sem köthettek bele, egymás között kezdtek a perkedést. Mikor pedig fizetésre került a sor, valami husz krajcárnyi differencia merült fel köztük, amit állítólag nem akart kifizetni Kozma Gábor, azt állítván, hogy az érte járó italokat Gábor István kezezte be. Ebből azután azóta kis verekedés lett. Előbb csak pusztán kézzel boritgatták egymást az asztalok alá. Majd aztán Gábor István kést rántott és mellbe szúrta társát. Kozma erre, ám ez az első késesülés csak jelentéktelen sebet ejtett — ki-rántotta bicskáját és neki rontott Gábor Istvánra.

A hosszan tartó bicskázásnak az eredménye az lett, hogy Kozma Gábor nem kevesebb mint hat kés szúrásától megsebezve alétan összerogyott. Csak akkor jutott a korcsma belieknek észébe, hogy közbe kellene lépni, mert különben a feldühödött ember agyonszurhatja társát.

Nagyonhezen sikerült aztán ártalmatlanná tenni a dühöngőt, ki még másokat és az előhívott rendőrt is lelövélssel fenyegette. A sulyosan sérült Kozma Gábort pedig beszállították a kózkórházba. Különösen a fején szenvedett igen sulyos és veszélyes sérüléseket, míg Gábor István csak jelentéktelen karcolásokat kapott. Hanem Gábor István még aztán sem csillapodott le, ugyanarra a helyre csak az időközben segítségére érkező három rendőrnök sikerült megfékezni, és behozni a központra.

Kozma állapota általában válságos.

SZINHÁZ.

Műsor.

Pénteken: Hoffman meséi dráma. (B)

Szombaton: Október 6-ának ünneplésére: *Bank bán*, dráma. (C)

„Az ösztön”.

Számú 3 felv.-ban. Írta: Henry Kirtmaekers.

(Fordította: Ábrányi Emil.)

A közönség szívesen veszi az ugynevezett *tételes* darabokat, vagyis olyanokat, a melyek egy-egy társadalmi, vagy bölcséleti probléma körül szövődnek. mert ilyenkor a kritikusnak engedi át ugyan a bírálat széptani részét, maga dönt azonban a tétel mellett, vagy pedig ellene.

Közönségünk ma is nagy figyelemmel hallgatta végig a szerző érvelésének gyorsan torló sokadalmát és csakugyan egé-

szen a kritikusnak engedte át a széptani részt, mert egészen elmerült a felállított tételben s a játzókkal szemben (leszámitva a III. felvonásban elhangzott nagy tapso) alig-alig mutatott rokon vagy ellen-szenvet.

A darabot mozgó tételét a szerző abban állította föl, hogy hiába minden tudás, műveltség és nevelés, az emberből nem öli ki az alapösztönöket, sőt azok alkalomadtával elementáris erővel törnek ki belőlünk. Szerzőnk tehát érdekes, sőt jelentékeny tételt választott, de tagadhatlan, hogy darabjából még sem a programmszerűen bejelentett tétel domborodik ki, mert ez a darab még inkább tekinthető az *orvosi hivatás apotheozisának*. Ezen valóban fenkölt hivatás magasztosságáról győz meg bennünket, az előbbi — a melynek bizonyítása fölösleges — egészen absorbeálja és alárendelt szerepre kárhóztatja. Amit különben nem is igen bánunk, fődolog, hogy a dráma — jó dráma legyen.

A darab meséjének vázlatát a következő: Jean Bernou (Békés) a legnagyobb párisi orvosok egyike. Neje Cecile (Hahnel A) sokkal fiatalabb nála s inkább szánalom-ból, mint szerelemből, viszonya van egy tudóvszes fiatal emberrel. A viszonyról tudomást szerez egy Lauriquet nevű magán-detektív (Bércy) és elárulja a férjnek. Bernou öccse, a szintén orvos Alfréd (Ternyei) és Cecile barátja, Teréz (Szabó Irma) aki kezdetben szintén kezére játszik a szerelmes párnak, mindent elkövetnek a viszony eltitkolására, de már hiába minden, mert Bernou kezébe kerül az a levél, amelyben a beteg találkozót kér Ceciletől. A legvégére van elszánva a megbántott férj. Megfogja lesni a szerelmeseket, kész a gyilkosságra is. Ekkor mondja el öccse előtt nagy tirádáját az óvhatatlannul megnyilatkozó ösztönről. Meg akarja lesni a szerelmeseket a beteg seladon háza előtt, ez azonban Bernouék télikertjébe lopózik és ott találkozik kedvesével.

A találkozó alatt vérhányás veszi elő, ennek láttára elájul, fejét megüti valami vasrészben és veszedelmes sebesülés esik rajta. A nő kétségbeesve rohan férjéhez és arra akarja rávenni, hogy siessen megmentésére nagy tudományával egy szenvedő emberi lénynek. A férj ezen még inkább felbőszül, berohan a beteghez, hogy két kezével megfojtsa. Benn azonban, a nagy beteg láttára, legyőzi indulatát az orvos. Megjelenik a reá kétségbeesetten várakozók előtt a szoba lépcsőjén és így szól:

— Alfréd! Készülj, munkába állunk!

Ezzel a hatásos csattanóval végződik a darab. Ime tehát legyőzi az ösztönt a hivatás, a mit különben mi, a kik nem építünk modern tételek kacsalábnál váracsokat — már elemi iskolás korunkban úgy fejeztünk volna ki, hogy igaz emberben a jó ösztön győzi le mindenkor a rossz ösztönöket. A mese különben érdekes, a jelenetek rendkívül izgalmasak, a dialógok sulyosak, fordulatok és szép magyarsággal végezte fordítói munkáját Ábrányi Emil is.

A szépen gördülő előadásból hatalmasan magaslott ki a Békés Gyula játéka. Bernou neki való szerep, visszaadta benne az érzelmek és hangulatok teljes skáláját. Az ellágyulástól a dörgő haragig volt hangja mindenre és eltalálta a komoly férfi szenvedésének — hogy úgy mondjuk — dühöngő hangját. A legszentebb érzéseiben megsebzett komoly és jó ember ábrázolására senki sem alkalmasabb Békés mesternél. Az egyetlen

igazi, nagy tapsot 6 kapt a III. felvonás nagy jelenetében.

Hahnel Arankáról nem tudjuk, hogy mit mondjunk. Ugy látszik, hogy eddigelé nem kapott az 6 egyéniségéhez illő szerepet. Láttuk, hogy Mis-Hobst nem értette meg; körülbelül azokra a tónusokra transporálta, a melyeket Jászai Mari használ, mint Lady Windermeere és Blaha Lujza a „Szókimondó asszonyság”-ban, holott ez a szerep egészen más. Ma pedig megdöbbenve láttuk, hogy nincsenek szívet megkapó hangjai és meleg színi semmiféle mélyebb érzés kifejezéséhez. De hiszen Hahnel Aranka híres színésznő! Tessék valamely nekivaló szerepben pótvizsgát tenni előttünk, hogy jól klasszifikálhassuk.

A többi szereplőről csak dicséreteset írhatunk. Szabó Irmáról is, bár nem volt valamire való szerepe. Arday jól játszotta a kémszedő szobalányt. Ternyei szívet játszott, Bércy igen ügyes detektív volt. Kis szerepekben megállották helyüket Vadász Lajos és Kiss József. — A nézőtér szépen megtelt. Gr.

Ingyen előadás október 6-ikán.

Zilahy igazgató tekintettel az október 6-iki gyászünnepre, szombaton f. hó 6-án délután 3 órai kezdettel teljesen ingyen előadást rendez az összes iskolák szegénysorsu tanuló ifjúsága és a szegény nép osztály, valamint a debreczeni öreg honvédek részére, kiknek a Tánlásszék elnökségét tartotta fenn az igazgató és a jegyek a titkári irodában átvették. Szinre kerül „Veár Judith rózsája”, Rákóczy korabeli történelmi színmű *Dr Lampert Gézától*. A jegyeket a tanintézetek részére ma pénteken küldik szét, az iskolaszékek elnökeihez, illetve tanintézetek igazgatóihoz. Dóczy Gedeon, iskolaintézeti igazgató urhoz; a tanítónképző intézet és leány iskola részére. Stankovits János, helyettes igazgató urhoz; a gazdasági tanintézet részére. Kubek Erzsébet, igazgató urhoz; a női par iskola részére. Gácsér József, igazgató urhoz; a siketnéma intézet részére. Géressy Kálmán, kir. tankezületi főigazgató urhoz; a collegiumban levő összes iskola részére. Fényeri Zádor Lajos, kereskedelmi tanintézeti elnök urhoz; az összes kereskedelmi iskolák részére. Fazekas Sándor, igazgató urhoz; az állami főreáliskola részére. Dr Popper Mór, iskolaszéki elnök urhoz az izraelita iskolák részére. Kovács József polg. mesier iskolaszéki elnök urhoz; a községi iskolák részére. Főtisztelendő Molnár Kálmán iskolaszéki h. elnök urhoz; a róm. kath. iskolák részére. Oláh Károly, kultur. tanácsos urhoz a szegény nép osztály között való szétosztás végett.

Vasárnapi előadások.

Vasárnap e hó 7-én két előadás lesz, d. u. 3-kor mérsékelt helyárrakkal Kacsóh Pongrac népszerű dalljátára a János vitéz kerül szinre a címszerepben Lónyai Pirokával. — Este fél 7 reades helyárrakkal Guthy Soma, hazafias szellemű, nagy sikert aratott énekes bohózata: a Smolen Tóni újdonság kerül először szinre, melyben csaknem az egész személyzet részt vesz. A női főszerepekben Lónyai Piroka és Viola Hona, Smolen Tóni tipikus alakját Polgár személyesíti, az első felvonás kiemelkedő része a bpesti híres „Buzaka” táncsterem népszerűsége. A bohózat több szereplői Arkossy, Sarkadi, Deesy, Bay L. Bérczi.

Smolen Tóni.

Legközelebb szinre kerül Guthy Somának nagy hatású énekes bohózata, mely a bpesti népszínháznak állandó műsor darabja, és közel 100 előadást ért el egy saison alatt. A Smolen Tóni bohózatban csaknem az egész személyzet foglalkoztatva van, a nők közül háts szerepe van a bohózatban Lónyai Pirokának, és Vida Hona-nak. A férfiak közül Polgár, Sarkadi Arkossy, Deesy, Bay, Bércy, az első felvonásban érdekes látványt nyújt a bpesti híres „Buzaka” táncsterem népszerűsége. A

darab telve van hazafias nótákkal. A zenei részeket Barna Izsó a népszínház karnagya, állította össze.

„Bánk bán” előadása. Október 6-án színi kerületi Bánk bán előadása, előtt a színházi zenekar eladja Erkel Ferenc, Hunyadi László című operának nyitányát. Fekete oszár karnagy vezénylete mellett. Utána Lukács Juliska elszavalja Gabány. Árpádnak „Tizenhárom” című költeményét. Ezt követi a tragédia előadása teljesen elsőrendű szereposztásban.

TÁVIRATOK

Lueger betegsége.

Budapest, október 4. Bécsből jelentik: Luéger bécsi polgármester régóta szenved cukor betegségben. Állapota ma annyira rosszra fordult, hogy orvosai életéért agódnak.

Az orosz kormány a parasztokért.

Pétervár, okt. 4. A minisztartanács elhatározta, hogy a korona uradalom tulajdonát képező Altai vidéki földterületeket átveszi állami kezelésbe és azokat parasztok között elepítés céljából felosztja.

Bombák Oroszországban.

Pétervár, okt. 4. Az utépítési mérnöki hivatalban tegnap tartott vizsgálatnak az volt az oka, hogy egy diák takásán 40, egy másik verzió szerint 29 bombát találtak.

Pétervár, október 4. A harmadik utca egyik házában ma bombagyárra bukkantak. Ez alkalommal több személyt letartóztattak. Tegnap este a Koltovszki rakparton lévő Petroff féle tenkereskedést kirabolták. Egy őrt meggyilkoltak.

Sikkasztó hadnagy.

Budapest, okt. 4. Müller József az itteni hatodik vartüzér ezred hadnagya ma nagy összeg elsikkasztása után megszökött. Körözést elrendeltek.

Nagy rablás Tifliszben.

Tiflisz, okt. 4. Ma fizetési nap volt, mely alkalommal négy hat emberből álló fegyveres rablóbandák négy pénzintézet pénztárnokait nyílt utcán megrohantak és tőlük nagyobb összegeket raboltak el. A tettesek közül egyet elfogtak.

Nagy sztrájk Késmárkon.

Késmárk, okt. 3. Az itteni Weinféle szövőgyár 700 munkása a béremelés kivívásáért sztrájkba lépett, azonkívül követelik az igazgatóság miatti elbocsájtott socialista munkások visszavételét. A munkások igen fenyegető állásba foglaltak el, úgy hogy komoly zavargásoktól lehet tartani.

Budapesti gabonatözsde.

(Déli zárlat.)

Budapest, október 4.

Buzakínálat és vételkedv mérsékelt. Tartott irányzat mellett 30 000 métermázsra került forgalomba néhány fillérrel magasabb áron. Egyéb gabonanevek közül zab forgalom nélkül, tengeri nyugodt, rozs tíz fillérrel drágább, árpa igen szilárd. Idő: szép.

Idő: szép.	
Buza októberre	14.34—36.
Buza áprilisra	14.92—94.
Roszs októberre	14.60—62.
Roszs áprilisra	13.10—12.
Zab októberre	13.82—84.
Zab áprilisra	13.80—82.
Tengeri augusztusra	12.30—32.
Tengeri szeptemberre	10.08—10.
Tengeri 1907 májusra	23.24—10.30.
Répece augusztusra	

Szerkesztői-posta.

Érdeklődő. Az idézett helyet az ifj. Dumas írja egyik színművének az előszavában. „Berontottam a templomba”, — írja Dumas, — „letépte u a gonosz istennő misztériumairól a fátyolt, elárultam a nemet, profonáltam, mondjuk ki a szót, levetkőztettem a nyilvánosság előtt a nőt és végig korbácsoltam, feledve, legalább is feledni látszván, hogy soha a nőt megütni nem szabad, még virággal sem. Már pedig a közönség principiuma a színházban a nő, — thémám pörbe kevert a nővel, pöröm támadt tehát mindenkivel. Ha van hely, a hol a nő ama mindenhatósága, mellyel a poézis fölruházta, deszpotikus módon érvényesül s a hol azzal vissza is él, a színház. A szerelem minden formájában, ez a színpad éltető eleme — nő nélkül hol veszed a szerelmet? Érette ír a drámairól, érette jön színházba a közönség. Ha sikerült meghódítanunk a nőt a színházban, ráadásul ő ajánlja föl nekünk a férfit. A színpad istenít a nőt s áldozatul vetette a férfit. E föláldozás nélkül nincs maradandó színpadi siker. Clitandre, Horace és Valére azért vergődnek annyit, hogy őt vehessék feleségül; Othello azért gyilkol, mert őt hűtlennak véli s azért nem kell néki az élet, mert megölte őt; Arnolphe érette vonaglik a földön s érette teszi a haját; Aliceste miatta gyűlöli meg az embert; ő teszi hálátlaná Cinnát, Oreszeszt pedig gyilkossá. Elég hogy ő szeressen, akár a vér ellenére is, hogy Hippolite meghaljon. Siker lehetetlen a színpadon úgy, hogy a férfi ne vessék oda áldozatul a nőnek. Annak a helynek ő az istensége páholyában, vagy szölyéjében; onnan nézi mint pusztul el érte a férfi, érte, aki szép, büszke, diadalmaskodó, nyugodt körülrajongott és hízlegésekkel kényeztetett. Nézzetek a Goethe Gretchenét; mily rokoszenvesen és makulátlanul marad meg mindnyájunk emlékezetében! Pedig hogy megkábult szegény az első látásra, hogy nem szabad egy füzérgyöngyön eladni önmagát s végül megölni gyermekét! Hová lett innen a hajadon, a feleség, az anya? Mindogy, Gretchen szenved és ezzel megveszi a szívünket. Férfi a vétkes. Ő végül megbánja bűnét s ő menti meg Fanszot. Mi mindennek kellett végbemennie, hogy mindez így történjék! Főll kellett forgatni a fizika összes törvényeit; maga az ördög is munkába állott. Kik nem sirattuk Margit sorsát, ellenben kinek jutott eszébe a Gretchen, szerencsétlen Bálint bátyja, a ki leéleti magát szerényke tüzhelye becsületéért? Oktondi! Hát nem mindent igazol a szerelem, nem magyaráz meg mindent nem ér föl mindennel?”

VAROSI SZÍNHÁZ.

Bérlet 5. szám (B) Bérlet 5. szám (B)

Ma, pénteken, október hó 5-én.

Hoffmann meséi.

Opera 3 felvonásban, irta Offenbach.

= Verböczy-utca =
4. számú ház
eladó.

Értekezés: **Dr. Kőrösi Kálmán**
ügyvédnél *Battyáni-utca 5. sz. a.*

500—2—1,

Egy előkelő illusztrált kétheti FOLYÓIRAT TERJESZTÉSÉRE sürgősen keresek JÓ MEGJELENÉSŰ URAKAT esetleg INTELLIGENS HÖLGYEKET is. Ajánlatok csak levélileg sürgősen küldendők **Huszár Béla** címére **BUDAPEST, IV., Egyetem utca 4.**

Ferencz-József-uton, 50-öl hosszú, 1884 négy-szögöl területű ujkerti szőlő egy darabban, vagy 5 házhelyre osztva eladó. Vasut melletti fekvésénél fogva fatelepnek vagy gyárterületnek is alkalmas. **Nyomtató-utca 7. számú ház** eladó.

Értekezés: **Dr. Kőrösi Kálmán**nál *Battyányi-utca 5. szám.*

KITÜNÖ MINŐSÉGŰ

pörkölt

Kávé

mely izre, aromára és zamatra felülmuhatlan — naponta friss pörkölés

kapható 488—50—8.

Félegyházi János

motorüzemű kávé pörköldéjében

Piac- és Miklós-utca sarok.

Schuller Sámuelszoba-, czimfestő, tapetirozó
és fényező

Debrecen, Simonffi-utca 25. sz. a.

Felvállal új épületek, lépcsőházak és
diszletek festését. — Izlésas cégfeli-
ratokat, tapetirozást és mindenféle
fa- és vasbutor fényezéseket a leg-
divatosabb kivitelben és
legjutányosabb árban.

Ilyen még nem volt soha!!**Nyerhet****több százezer koronát**

1, 2, 3 koronával! 441-30-8

Mem nyereség esetén

a pénze megtérül!

— Siessen tehát a —

SZERENCSEBANK

Csapó-utca 11. számú irodájába,

(Sümeghy vaskereskedő házába.)

Huzás minden héten!**Budapest****Az egyetlen****Független****Ellenzeki****nagy napilap:****„AZ UJSÁG“**

Előfizetési ára

Egész évre:	28 k.
Félévre:	14 „
Negyedévre:	7 „
Egy hónapra:	2 k. 40 f.

Gyönyörű ALBUM-ajándék karácsonyra AZ UJSÁG minden előfizetőjének kivétel nélkül!

Megrendelési cím: „AZ UJSÁG“ kiadóhivatala,
Budapest, VII., Kerepesi-ut 54.

A Debreczeni Ipar- és Kereskedelmi Bank

a takarékoságot elősegítendő

mindenkinek, ki betevőink sorába lépni hajlandó,

egy acélból készült, csinosTakarék-gyűjtő szekrényeket

ad kölcsön, ha első betétként 5 koronát fizet be, mely összeg a betevő tulajdonát képezi és betéti könyvet kap róla és kamatozik.

A takarékgyűjtő szekrényeket

zárva kézbesítjük feleinknek és csak egyedül mi nyithatjuk ki; szükséges tehát, hogy havonként legalább egyszer elhozzák azt hozzánk, hogy az összegyűlt legkisebb összegeket is átvegyük és kamatoztatás véget a betétkönyvbe bejegyezhessek.

Ha csak 20 fillért becsusztat naponta a perselybe, csodálkozni fog, hogy mily összegre nő az rövid 5 év alatt is

Tájékoztató szolgáljon a következő táblázat:

	Tőke	Kamat	Osszesen
20 fillér naponként 5 év alatt növekedik	365.—	37.98	402.08
40 „ „ „ „ „	730.—	75.96	805.96
60 „ „ „ „ „	1095.—	113.94	1208.94
80 „ „ „ „ „	1460.—	151.92	1611.92
1 kor. „ „ „ „ „	1825.—	189.90	2014.90
2 „ „ „ „ „	3650.—	370.80	4029.80

Kérjen tehát ily

Takarék-perselyt

a Debreceni Ipar- és Kereskedelmi Banktól.

Magyar államvasutak menetrendje.

Debrecenből indul		óra	perc
Budapest felé (gyorsvonat) —	d. u.	4	30
Budapest felé (gyorsvonat) —	reggel	8	57
Budapest — Nagyvárad felé —	d. u.	8	30
Budapest — Nagyvárad felé —	este	10	35
Szatmár — M.-Sziget felé —	d. u.	4	—
Csak Szatmár (gyorsvonat)	d. u.	6	55
Csak Szatmár teher v. sz. sz.	este	8	24
Szatmár—M.-Sziget f. (gyorsv.)	d. u.	12	17
Miskolc—Kassa felé — — —	reggel	8	51
Miskolc—Kassa felé — — —	este	7	23
Szerencs—S.-A.-Ujhely-Kassaf	d. u.	4	25
m. á. vasúttól	reggel	5	35
vásártérről —	reggel	5	44
m. á. vasúttól	d. e.	8	09
vásártérről —	d. e.	8	16
E.-Böszörmény	d. u.	11	11
B.-Sz.-Mihály	d. u.	11	20
felé	d. u.	11	20
m. á. vasúttól	d. u.	4	24
vásártérről —	d. u.	4	47
m. á. vasúttól	este	7	—
vásártérről —	este	7	07
F.-Abony felé m. á. vasúttól	reggel	4	35
F.-Abony felé vásártérről —	reggel	4	56
O.-Kócs—Polgár felé m. á. v.-tól	d. u.	4	56
O.-Kócs—Polgár felé vásártérről	d. u.	5	16
Derecske—N.-Léta felé — —	reggel	9	35
Derecske—N.-Léta felé — —	d. u.	4	51
Bpestre érkezik:			
A reggel 8 ó. 57 p.-kor ind. gy. v.	d. u.	1	50
A déli 12 ó. 05 p.-kor ind. sz. v.	este	6	40
Az este 10 ó. 31.-kor ind. sz. v.	reggel	5	45
A d. u. 4 ó. 46 p.-kor ind. sz. v.	este	9	35
Budapestről Debrecenbe indul:			
A d. u. 12 ó. 4 p.-kor ér. gy. v.	reggel	7	25
A d. u. 3 ó. 29 p.-kor ér. sz. v.	reggel	9	—
Az este 6 ó. 29 p.-kor ér. gy. v.	d. u.	2	85
Az éjjel 12 ó. 24 p.-kor ér. sz. v.	este	7	—
(P.-Ladányiggy. v. átszállással)	este	9	15
Debrecenbe érkezik:			
Budapest felől (személyvonat)	d. u.	8	29
Budapest—Nagyvárad f. gyors	este	6	48
Budapest—Nagyvárad felől —	éjjel	2	24
Budapest—Nagyvárad felől —	d. u.	3	29
Csak P.-Ladánytól — — —	reggel	7	46
Csak Szatmár felől — — —	reggel	8	46
Szatmár—M.-Szigetről — —	d. u.	4	12
Csak M.-Szigetről — — —	este	10	11
Szatmár felől — — —	este	6	40
Kassa—Miskolc felől — — —	este	8	19
Kassa—S.-A.-Ujhely—Szerencs	d. e.	11	31
vásártérről —	reggel	7	33
mávasúthoz	d. e.	7	40
vásártérről —	este	6	22
mávasúthoz	este	6	28
vásártérről —	d. u.	3	29
mávasúthoz	d. u.	3	35
F.-Abony felől vásártérről —	d. u.	7	44
F.-Abony felől m. á. vasúthoz	d. u.	7	54
O.-Kócs—Polgár felől vás. tér.	reggel	5	25
O.-Kócs—Polgár felől máv.-hoz	reggel	5	35
Derecske—Nagy-Léta felől —	reggel	7	15
Derecske—Nagy-Léta felől —	d. u.	8	13

Kertek rendezését és azokról tervezetet izlésesen készítik.

Ursus

Az Ursus borsajtók a kolozvári mezőgazdasági kiállításon dísz oklevéllel lettek — kitüntetve.

legtökéletesebb szabadalmazott borsajtó, felsőnyomással három áttétellel. Vasgerendaszerkezet, legmagasabb nyomó képesség, a törköly egy darabban leemelhető; a mint vasrészekkel nem érintkezik ezáltal a bor megfeketedése kizárva. — Könnyű kezelés kevés munkaerővel,

Honi gyártmány, szőlészeti, borászati és pincészeti cikkekről, valamint vadászfegyverekről és vadászati felszerelésekről képes árlap ingyen és bérmentve. — Lőpor árusítás. 416.x.15.

Tóth Gyula vas nagykereskedő Debrecen.

Hirdetések jutányos áron felvételnek.

— Elővirág, csokrok és koszorúk a legszolidabb áruk. —

Az ősziidény beáltával ajánlom dusan felszerelt élővirág üzletemet.

Különösen felhívom a n. é. közönség figyelmét kora tavaszi nyitásra legválogatottabb fajú friss:

Jácint, Tulipán és más virág hagymáimat.

Állandóan nagy választékot tartok erőteljes **Pálmák**-ból és mindennemű **dísz növényekből**.

Szíves megtekintésre ajánlom kertészeti telepemet, ahol is mindenkor készséggel állok rendelkezésre.

Levágott és cserepes virágokból szintén nagyválasztékot tartok, melyekből **menyaszonyi, dísz és mellesokrokat**, valamint **sirkoszorukat** megrendelésre a legfinomabb izlés szerint készítik.

Helybeli, vagy vidéki megrendelések eszközölhetők a **Kossuth utcai** (Városház épület) üzletben, vagy kertészeti telepemen **Ferenc József ut 6. a.** Margit fürdővel szemben.

Kiváló tisztelettel

Paczelt János

kereskedelmi és műkertész.

Legfinomabb izlés és pontos kiszolgálás.

Férfi-, fiu- és gyermek-ruhák

legelőnyösebb bevásárlási forrása

Neumann M.

cs. és kir. udvari ruha szállító

Debrecen, Piac-utca 51. sz.

Magy. kir. főpostával szemben.

887—30—7